

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
14800 Praha 4

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 22

Praha 14. 12. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 26. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 4. 6. 2012 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 101.500 Kč s příslušenstvím, o námitkách Instituce ze dne 8. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 11, a námitkách Navrhovatele ze dne 17. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 13, proti nálezů finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, takto:

- I. Námitkám navrhovatele, ■, doručeným finančnímu arbitrovi dne 17. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 13, proti nálezů finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, se částečně vyhovuje a nález finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroku III. mění a po změně zní:

Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 87.789 Kč (slovy osmdesát sedm tisíc sedm set osmdesát devět korun českých), a to do 3 dnů od právní moci nálezů.

- II. Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 8. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 11, proti nálezů finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, a zbývající námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 17. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 13, proti nálezů finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 - 9, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výrocích I., II., IV. a V. potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vyslovení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy spolu se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 2. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1465/2016 – 9 (dále jen „Nálež“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel (jako pojistník) a Instituce (jako pojistitel) uzavřeli dne 4. 6. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako „Životní pojištění PROFI Invest“ s počátkem pojištění dne 15. 6. 2012 a pojistnou dobou 36 let, ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití a úrazové pojištění s celkovým měsíčním běžným pojistným ve výši 2.300 Kč. V rámci životního pojištění se Instituce s Navrhovatelem dohodla, že v případě smrti pojištěného (Navrhovatele) vyplatí Instituce oprávněné osobě pojistnou částku ve výši 10.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a v případě dožití konce pojistné doby vyplatí Instituce Navrhovateli kapitálovou hodnotu pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a.s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

V řízení finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3 odst. 1 a 2 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistné technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“ a čl. 1 bod 1 odst. 6 a 7 Doplnkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného, že „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistné technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, finanční arbitr dospěl k závěru, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 76.459 Kč.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel nebyl povinen hradit pojistné, určil finanční arbitr neplatnost Pojistné smlouvy v části životního pojištění ve výroku Nálezu.

Finanční arbitr je příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění. Navrhovatel a Instituce si však v Pojistné smlouvě současně sjednali i úrazové pojištění. K řešení části sporu

o platnost tohoto úrazového pojištění a vydání případného bezdůvodného obohacení z úhrad na toto neživotní pojištění finanční arbitr příslušný není, a proto řízení v části týkající se úrazového pojištění podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

3. Námítky Instituce proti Nálezu

Námítky Instituce směřují proti výrokům II., III. a V. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejích ujednání o počátečních a správních nákladech, a argumentuje, že předpokladem určitosti právního jednání je označení jeho předmětu takovým způsobem, aby byl nezaměnitelně rozpoznatelný od jiných předmětů. Instituce opakuje, že zákon nevyžaduje ani v době sjednání Pojistné smlouvy nevyžadoval vyčíslení počátečních a správních nákladů přesnou částkou. Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bodu 3 Doplňkových podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý.

Instituce argumentuje, že pojišťovnictví je postaveno na hodnocení a zvážení rizik konkrétního případu, a tvrdí, že individualizace pojistného vztahu každého konkrétního zákazníka ze strany Instituce, kterou předvídá i zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), vylučuje, aby byly počáteční a správní náklady, stejně jako složka rizikového pojistného nebo výše plnění (odkupného), stanovovány pro každého stejnou fixní částkou a předem, proto je Instituce kalkuluje podle pojistně technických zásad.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti ujednání o rizikovém pojistném a odkazuje na § 66 odst. 2 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, podle kterého musí být zájemci před uzavřením pojistné smlouvy týkající se pojištění osob oznámena informace o výši pojistného za každé sjednané soukromé pojištění včetně doplňkového soukromého pojištění, nikoliv však informace o rozčlenění takového pojistného. Instituce jako příklad uvádí pojištění stavby pro případ působení několika různých pojistných nebezpečí, které také není v rámci pojistného dále strukturováno, byť není zřejmé, která část pojistného se vztahuje např. k pojištění stavby pro případ požáru a která k pojištění pro případ povodně.

V případě životního pojištění by s ohledem na jeho dlouhodobost neměla informace o členění pojistného ani dostatečnou vypovídací hodnotu. Výše pojistného totiž závisí na parametrech pojištění, jakými jsou např. vstupní věk pojištěného, sjednaná pojistná doba a sjednaná pojistná částka a výši rizikového pojistného za pojištění pro případ smrti, která se mění každý rok v závislosti na věku pojištěného. Ačkoliv se rozklad pojistného v průběhu trvání pojištění mění, běžné pojistné, které hradí klient, je stále ve stejné výši.

Instituce namítá, že tyto změny nejsou vyjádřeny číselně ve smluvní dokumentaci, jelikož jsou specifické pro každou pojistnou smlouvu. Instituce argumentuje, že právě proto, aby pojistník obdržel aktuální informaci o stavu svého pojištění, zakládá mu § 58 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě právo kdykoliv během trvání soukromého pojištění požadovat po pojistiteli sdělení o tom, kolik by činila výše odkupného.

Instituce dále argumentuje, že z textu Pojistné smlouvy včetně Všeobecných pojistných podmínek a Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Navrhovatel chtěl vstoupit do smluvního vztahu s Institucí a projevil vůli k úhradě nákladů se sjednaným způsobem výpočtu. Pojistně technické zásady v době uzavření Pojistné smlouvy objektivně existovaly a s odkazem na ně je smluvní strany učinily součástí Pojistné smlouvy. Pokud by se finanční arbitr pokusil Pojistnou smlouvu vyložit, což však podle Instituce nikdy neudělal, dospěl by nutně k závěru, že smluvní strany sjednaly způsob výpočtu počátečních a správních nákladů, stejně jako rizikového pojistného, a nemohl by uzavřít, že je Pojistná smlouva pro jejich neurčitost jako celek neplatná. Instituce nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že Navrhovatel neměl k dispozici sazebník PROFI INVEST.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že ji Navrhovatel obdržel.

Instituce upozorňuje na to, že pokud je Pojistná smlouva absolutně neplatná, je i Navrhovatel povinen Instituci vydat to, co na jejím základě přijal, tj. peněžitou náhradu odpovídající pojistnému krytí a možnosti investovat a zhodnotit část pojistného plnění, které mu Instituce poskytovala. Instituce argumentuje, že byla po celou dobu trvání pojištění připravena v případě pojistné události poskytnout Navrhovateli sjednané pojistné plnění, současně nakupovala a prodávala podílové jednotky Navrhovatelem zvoleného fondu. Navrhovatel se tak na úkor Instituce obohatil o náklady, které byla Instituce nucena vynaložit na uvedené činnosti. Instituce uzavírá, že bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele představují i náklady, které vynaložila na uzavření Pojistné smlouvy.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl v celém rozsahu.

4. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel nesouhlasí s výroky I. a IV. Nálezu. S výrokem II. Nálezu sice souhlasí, ale namítá, že finanční arbitr ignoroval další neplatná ujednání Pojistné smlouvy, zejména ujednání o odkupném, o poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných nákladech, jakož i další skutečnosti způsobující neplatnost Pojistné smlouvy a zároveň prokazující úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit a rozpor námítky promlčení vznesené Institucí s dobrými mravy.

Navrhovatel namítá, že doplňková pojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou být sjednána samostatně. Navrhovatel argumentuje, že závěr finančního arbitra o zastavení řízení v části doplňkového pojištění by dával smysl pouze v případě, že by finanční arbitr rozhodl o tom, že Pojistná smlouva je platná. V takovém případě mohlo doplňkové pojištění vzniknout a finanční arbitr by pak skutečně nebyl příslušný řešit práva a povinnosti smluvních stran vzniklé z doplňkového pojištění. V případě, kdy finanční arbitr shledá neplatnost Pojistné smlouvy, nemohlo doplňkové pojištění ani vzniknout a výrok, kterým se zastavuje řízení v části nároku Navrhovatele z doplňkového pojištění je podle Navrhovatele právně vadný.

Navrhovatel dále namítá zásadní rozpor mezi obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, kdy písemné znění Pojistné smlouvy neumožňuje Instituci účtovat náklady a rizikové pojistné, ačkoliv tak od počátku pojištění činila. Navrhovatel argumentuje, že si s Institucí v Pojistné smlouvě sjednali, že pojistné bude alokováno výhradně do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami fondů. Navrhovatel odkazuje na pojistné podmínky, ze kterých vyplývá, že o poplatky a náklady je snižována pouze kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou, Pojistná smlouva tedy neumožňovala účtování správních, počátečních nebo inkasních nákladů ani rizikového pojistného. Navrhovatel s ohledem na toto faktické jednání Instituce usuzuje, že Instituce neuzavřela Pojistnou smlouvu s vážnou vůlí způsobit právní účinky Pojistnou smlouvou předvídané a dovozuje úmysl Instituce se bezdůvodně obohatit.

Navrhovatel argumentuje, že úmysl Instituce se bezdůvodně obohatit dokazuje také to, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaném dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem, dále úmysl Instituce Navrhovatel dovozuje z rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce a z vědomého nesjednání výše nákladů, poplatků. Navrhovatel tvrdí, že jednání Instituce musí finanční arbitr posuzovat s ohledem na prokázaný skutkový stav a na prokázané jednání Instituce. Navrhovatel tvrdí, že v řízení bylo prokázáno, že Instituce při uzavření

Pojistné smlouvy věděla o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy a svým jednáním projevila vůli, že je s přijímáním bezdůvodného obohacení srozuměna.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nevypořádal s tvrzením Navrhovatele ohledně skutkového stavu před uzavřením Pojistné smlouvy, tedy s tím, že Navrhovatel nebyl informován o poplatkové struktuře produktu a že byl mylně informován o spořicímu charakteru smlouvy. Navrhovatel odkazuje na kampaň „takové lepší spoření“ a na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Co 430/2017 – 190. Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva byla uzavřena bez předchozího informování Navrhovatele o relevantních údajích týkajících se nákladové struktury pojištění a za použití nekalých obchodních praktik, v důsledku čehož je Pojistná smlouva neplatná pro rozpor se zákonem.

Navrhovatel opakovaně namítá rozpor námítky promlčení vznesené Institucí s dobrými mravy a tvrdí, že se s touto námítkou finanční arbitr nevypořádal. Navrhovatel opakuje, že Pojistná smlouva byla uzavřena za použití nekalých obchodních praktik, když Instituce Navrhovatele neinformovala o nákladové, rizikové a investiční složce pojistného. Instituce nemohla být podle Navrhovatele v dobré víře, když věděla, že Navrhovatel celé pojistné alokoval do negarantované kapitálové hodnoty, přesto Instituce snižovala kapitálovou hodnotu o náklady a rizikové pojistné.

Navrhovatel dále namítá, že finanční arbitr nezjistil dostatečně skutkový stav, když nezjistil stav zaplaceného pojistného ke dni vydání Nálezu. Navrhovatel argumentuje, že finanční arbitr je povinen rozhodovat na základě skutkového a právního stavu platného v době vydání rozhodnutí.

Navrhovatel rozporuje zamítnutí jeho nároku na zákonný úrok z prodlení s odůvodněním, že neuzavření dohody o narovnání nemůže být považováno za neposkytnutí součinnosti podle § 522 starého občanského zákoníku, a navrhuje, aby mu jej finanční arbitr přiznal v celé jím požadované výši.

Navrhovatel tvrdí, že Nález je nepřezkoumatelný a nezákonný, protože se finanční arbitr nevypořádal se všemi námítkami Navrhovatele, a proto se dovolává postupu podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr Nález ve výroku IV. zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení.

5. Řízení o námítkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námítky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námítky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námítkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námítkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námítky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námítky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námítkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvrácení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry

na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Tvrzení Navrhovatele, že se finanční arbitr s některými jeho námitkami v Nálezu nevypořádal tak není pravdivé, neboť finanční arbitr v souladu s citovaným rozhodnutím Ústavního soudu svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze zbytku. Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález ve výroku IV. a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nález pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele a Instituce současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 2. 8. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. Příslušnost finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra, že „[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění“.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění

osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl. resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití), současně je Pojistnou smlouvou sjednáno také úrazové připojištění. Toto neživotní pojištění konzumuje část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy. Finanční arbitr není příslušný řešit platnost úrazového pojištění v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu úrazového pojištění. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 Listiny práv a základních svobod, který stanoví, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části úrazového připojištění zastavil.

5.2. Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr nevyložil ani nedovodil, že počáteční a správní náklady a rizikové pojistné musí být vyjádřeny přesnou částkou, ale vyložil, že s přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná atd.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplňkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože bod 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplňkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání bodu 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplňkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu, resp. kapitálovou hodnotu pojištění, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženou o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, jak Instituce argumentuje, ale je ujednáním zásadním, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištění, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání bodu 1.6, 1.7, 3.1 a 3.2 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá, a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

K námitce Instituce, že Navrhovatel měl k dispozici sazebník PROFI INVEST, finanční arbitr odkazuje na kapitolu 5.3 Nálezu, kde finanční arbitr odůvodnil, proč tento sazebník neshledal součástí smluvní dokumentace.

5.3. Absolutní neplatnost Pojistné smlouvy

K námitce Instituce, že finanční arbitr se snaží o negativní výklad jednotlivých ustanovení Pojistné smlouvy a nezohledňuje skutečnou vůli stran sporu, finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako *ultima ratio*. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (např. závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10). Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí tak zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem, proto musí konstatovat, že napadená ujednání Pojistné smlouvy, resp. Všeobecných a Doplnkových pojistných podmínek jsou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku pro neurčitost neplatná. Finanční arbitr v Nálezu v rámci posouzení oddělitelnosti vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovedl, že Instituce by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti, což Instituce ve svých námitkách ani nepopírá.

Protože finanční arbitr shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost nákladové struktury, již se dále nezabýval dalšími tvrzenými vadami smluvní dokumentace a předmluvní fáze, z kterých Navrhovatel dovozoval taktéž neplatnost Pojistné smlouvy, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

5.4. Nezjištění zaplaceného pojistného a neopatření dalších důkazů

K námitce Navrhovatele o nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že důkazy by především měl předkládat ten účastník řízení, který se něčeho dovolává. Zákon o finančním arbitrovi neukládá, aby finanční arbitr vyžadoval doklady pouze po instituci a nikoliv po navrhovateli, naopak podle § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi má návrh na zahájení řízení obsahovat důkazy, tj. zákon o finančním arbitrovi počítá s tím, že navrhovatel bude skutečnosti aktivně dokládat.

Finanční arbitr chápe procesní opatrnost Navrhovatele, který dále platí pojistné i do Pojistné smlouvy, o které je přesvědčen, že je neplatná, ale vzhledem k tomu, že toto je procesní rozhodnutí Navrhovatele, je třeba, aby Navrhovatel vzal na vědomí i jeho důsledky, tj. pokud Navrhovatel stále pojistné platí, je nezbytné, aby ho po každé platbě sám bez výzvy dokládal. Finančnímu arbitrovi není známa jakákoliv překážka bránící Navrhovateli, aby potvrzení o každé platbě pojistného finančnímu arbitrovi zaslal.

Finanční arbitr nemůže u rozhodování o výši bezdůvodného obohacení presumovat, že Navrhovatel platí pojistné, ale může pouze přiznat bezdůvodné obohacení, které bylo v řízení prokázáno. Samotná skutečnost, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou trvá, jakkoliv neprokazuje skutečnost, že Navrhovatel platí pojistné, neboť finanční arbitr z úřední činnosti ví, že pojistník nemusí platit pojistné mnoho měsíců, než dojde k zániku pojištění pro neplacení, nebo se pojistník může s pojistitelem dohodnout na splátkovém kalendáři (tj. být v platbách pojistného v prodlení, aniž by to bylo spojeno se zánikem pojištění) nebo může pojištění přejít do redukce, tj. stavu, kdy pojistník není povinen platit pojistné.

Navrhovatel platí pojistné měsíčně, tj. není realizovatelné a ani v souladu se zásadou hospodárnosti řízení a proporcionality, aby finanční arbitr vyzýval na doložení každého zaplaceného pojistného buď Navrhovatele, nebo Instituce. Finanční arbitr zdůrazňuje, že podle § 12 odst. 6 zákona o finančním arbitrovi má Instituce 15 dnů na předložení podkladů k výzvě finančního arbitra a v odůvodněných případech si může požádat o prodloužení lhůty.

Ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi říká, že „[p]ři svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci“. Z podstaty věci však není možný jiný výklad než ten, že při svém rozhodování vychází arbitr z doloženého stavu věci.

Finanční arbitr uzavírá, že rozhodl věcně správně, když přiznal Navrhovateli jen vydání bezdůvodného obohacení, které bylo prokázáno k datu vydání Nálezu. Finanční arbitr nepochybil ani tím, že nevyzval znovu na doložení zaplaceného pojistného, neboť je v zájmu Navrhovatele prokázat výši plateb pojistného.

Finanční arbitr nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel, když Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí.

5.5. Námitka promlčení nároků Navrhovatele

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavdaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, konkrétně k získání úmyslného bezdůvodného obohacení, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná“.

Finanční arbitr v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovatelí plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Instituce v dobré víře přijímala pojistné, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy. Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel však dále pokračoval v placení pojistného a Instituce v souladu s tím, že kontinuálně považuje Pojistnou smlouvu za platnou, pojistné přijímala. Finanční arbitr tak konstatuje, že dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Finanční arbitr musí dále odmítnout jako nedůvodnou i námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat.

Promlčení slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.*“).

Nelze přehlédnout, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení, nikoli Instituce. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za jiným účelem než jako obranu proti uplatněnému nároku.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení nezjistil, že by Instituce při vznesení námitky promlčení nebyla v dobré víře, že by přijímala pojistné od Navrhovatele s úmyslem se bezdůvodně obohatit nebo že by námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na argumentaci uvedenou v kapitole 5.5. Nálezu.

5.6. Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) *Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.*“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „*jj*je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr v Nálezu dovodil, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným.

Finanční arbitr současně v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení (v podobě zaplaceného pojistného) stanovil den 26. 7. 2013, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem (ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku). Finanční arbitr pak ze shromážděných podkladů zjistil Navrhovatelem uhrazené platby pojistného od 26. 7. 2013 do 27. 11. 2017 (tj. poslední potvrzená platba pojistného). Další platby Navrhovatel nedoložil, byť pojištění trvalo a byl to právě Navrhovatel, kdo byl v souladu s § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi povinen tvrdit a dokládat úhradu dalších případných plateb pojistného. Finanční arbitr proto

v Nálezu konstatoval, že se Instituce obohatila na úkor Navrhovatele o částku 76.459 Kč, kterou je povinna vydat.

Jelikož podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy, finanční arbitr vyzval Instituci stejně jako Navrhovatele, aby předložili v průběhu řízení o námitkách aktualizované informace o úhradách měsíčního pojistného.

Finanční arbitr z výpisu zaplaceného pojistného předloženého Institucí dne 31. 10. 2018 a Navrhovatelem dne 6. 11. 2018 zjistil, že podklad k zaplacenému pojistnému, který připojil Navrhovatel k návrhu na zahájení řízení a z kterého finanční arbitr vycházel, se neshoduje co do výše platby pojistného v měsíci květnu roku 2015 s výpisy zaplaceného pojistného, které předložili Navrhovatel a Instituce v námitkovém řízení, když z podkladu připojeného k návrhu na zahájení řízení vyplývalo, že v květnu roku 2015 zaplatil Navrhovatel platbu pojistného ve výši 1.000 Kč, zatímco z výpisů pojistného předložených v námitkovém řízení Navrhovatelem a Institucí shodně vyplývá, že v květnu roku 2015 uhradil Navrhovatel platbu ve výši 2.300 Kč.

Finanční arbitr zohlednil i další platby pojistného, které Navrhovatel uhradil od 27. 11. 2017 do 29. 10. 2018 (tj. datum poslední doložené platby pojistného, podle výpisu zaplaceného pojistného předloženého Navrhovatelem).

Finanční arbitr tedy s ohledem na kompletní a aktuální výpisy zaplaceného pojistného předložené v námitkovém řízení oběma účastníky sporu reviduje závěry z Nálezu tak, že Navrhovatel uhradil Instituci v období od 26. 7. 2013 do 27. 11. 2017 celkem na pojistném částku ve výši 82.900 Kč (ve výpočtu 23 plateb po 2.300 Kč, 30 plateb po 1.000 Kč) a současně je doplňuje ve smyslu, že od 27. 11. 2017 uhradil Navrhovatel dalších 11 plateb pojistného po 1.000 Kč (poslední dne 29. 10. 2018). Po odečtení 63 plateb měsíčního rizikového pojistného za úrazové pojištění (se splatností od 15. 8. 2013 až 15. 10. 2018 ve výši 97 Kč – jak vyplývá z Tabulky rozpadu lhůtního pojistného předložené Institucí dne 31. 10. 2018), k jehož řešení není finanční arbitr příslušný, finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel na základě neplatné Pojistné smlouvy uhradil v období od 26. 7. 2013 (tj. 3 roky před zahájením řízení před finančním arbitrem) do 29. 10. 2018 (tj. poslední doložená platba pojistného) za životní pojištění částku ve výši 87.789 Kč [ve výpočtu 93.900 Kč (pojistné za všechna pojištění) mínus 6.111 Kč (pojistné za úrazové pojištění)].

Finanční arbitr tedy mění svůj závěr z Nálezu ohledně bezdůvodného obohacení tak, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 87.789 Kč, které odpovídá nepromlčenému bezdůvodnému obohacení Instituce z přijatého pojistného zaplaceného Navrhovatelem Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy od 26. 7. 2013 (tj. tři roky před zahájením řízení před finančním arbitrem) do 29. 10. 2018 (poslední doložená platba pojistného) za životní pojištění (viz výpis zaplaceného pojistného předložený Institucí i Navrhovatelem v námitkovém řízení).

Pokud jde o námitku Instituce co do počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když tvrdí, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Skutečnost, že Navrhovatel disponoval v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy všemi informacemi proto, aby dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná, je pouhým předpokladem pro to, aby Navrhovatel takovou vědomost fakticky nabyl. Pouze na základě smluvní dokumentace se však Navrhovatel nemohl dozvědět o bezdůvodném obohacení Instituce a jeho výši v podobě naúčtovaných nákladů, když ze smluvní dokumentace nevyplývají

žádné konkrétní informace o nákladech spojených s pojištěním, zejm. jejich výše. Finanční arbitr proto tuto námitku Instituce odmítá a setrvává na svých závěrech, které podrobně rozvedl v kapitole 5.5 Nálezu.

K námitce Instituce, že je nutné při vypořádání plnění stran neplatné smlouvy zohlednit plnění poskytnutá Institucí ve formě poskytované pojistné ochrany a správy zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že je zapotřebí rozlišovat mezi tím, zda se Navrhovatel obohatil, a tím jestli Instituci vznikla finanční újma, když pro bezdůvodné obohacení platí, že „*[k] obohacení jednoho subjektu musí dojít na úkor subjektu druhého, tedy, to, co představuje obohacení jedné strany, je současně újmou strany druhé*“ (z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 30 Cdo 4131/2007). Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovatel během trvání pojištění přijal od Instituce finanční plnění, současně Pojistná smlouva, která je neplatná, ze své podstaty nemůže poskytovat Navrhovateli pojistnou ochranu, neboť tu poskytuje pouze platná Pojistná smlouva, Instituce tedy fakticky žádnou pojistnou ochranu neposkytovala a Navrhovatel se tak ani „poskytováním“ této pojistné ochrany nemohl jakkoli obohatit.

Pokud Instituce argumentuje, že s přijatým pojistným, resp. přijatým bezdůvodným obohacením, měla náklady na jeho investování do zvolené investiční strategie, upravuje toto § 458 odst. 3 starého občanského zákoníku: „*Ten, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil.*“

Starý občanský zákoník tedy přiznává pouze právo na nutné náklady, a nikoliv na jakékoliv náklady, které na věc obohacený vynaložil. Jelikož přijatým bezdůvodným obohacením jsou finanční prostředky v bezhotovostní formě, nejsou s nimi spojeny a priori žádné nutné náklady na jejich úschovu. Finanční arbitr tak konstatuje, že náklady, které Instituci vznikly, nejsou nutnými náklady ve smyslu § 458 odst. 3 starého občanského zákoníku.

K argumentaci Instituce, že pojistné investované do fondů se zhodnotilo, finanční arbitr konstatuje, že tuto situaci upravuje § 458 odst. 2 starého občanského zákoníku: „*S předmětem bezdůvodného obohacení musí být vydány i užítky z něho, pokud ten, kdo obohacení získal, nejednal v dobré víře.*“

A contrario obohacenému přísluší užítky z bezdůvodného obohacení, jednal-li v dobré víře. Finanční arbitr konstatuje, že Instituce v dobré víře přijímala pojistné, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy. Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel však i po tomto dopisu dále pokračoval v placení pojistného, ačkoli namítá neplatnost Pojistné smlouvy. Instituce naopak v souladu s tím, že kontinuálně považuje Pojistnou smlouvu za platnou, pojistné přijímala. Finanční arbitr tak opakuje, že dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná. Instituci tedy přísluší užítky z bezdůvodného obohacení, tj. pokud se pojistné ve fondech zhodnotilo, má na toto zhodnocení právo a nemusí ho vydat Navrhovateli.

Co se týče nákladů spojených s uzavřením Pojistné smlouvy, finanční arbitr souhlasí, že jejich vynaložením v souvislosti s Pojistnou smlouvou, kterou shledal neplatnou, Instituci vznikla majetková újma, nicméně neshledává naplnění žádných předpokladů k tomu, aby za tuto majetkovou újmu byl Instituci odpovědný Navrhovatel.

5.7. Úrok z prodlení

V Nálezu finanční arbitr konstatoval, že přípisem ze dne 30. 6. 2016 nabídla Instituce Navrhovateli dohodu o narovnání, podle které by se zavázala vyplatit Navrhovateli částku 70.405 Kč.

Starý občanský zákoník ani soudní judikatura se nijak nevěnují otázce, jakou součinnost má poskytnout pojistník, pokud napadá platnost pojistné smlouvy a žádá vydání bezdůvodného obohacení.

Neplatnost pojistné smlouvy má důsledky nejen inter partes, ale pokud byla pojistná smlouva vinkulována nebo daňově uznatelná tak i na další subjekty. Navrhovatelovo jednání je značně rozporuplné tím, že Navrhovatel na jednu stranu napadá platnost Pojistné smlouvy a žádá vydání bezdůvodného obohacení, na druhou stranu stále platí pojistné.

Rozpory jsou i v tom, že ve výzvě v nápravě ze dne 30. 5. 2016 požadoval Navrhovatel 59.249 Kč + 7.600 Kč náklady právního zastoupení, na kterou Instituce reagovala přípisem ze dne 30. 6. 2016 s nabídkou smíru ve výši 70.405 Kč, kterou Navrhovatel odmítl uzavřít s odůvodněním, že Instituce neoprávněně namítla námitku promlčení. Následně Navrhovatel podal návrh na zahájení řízení, ve kterém požadoval zaplacení částky 93.500 Kč, upřesněné dne 3. 3. 2017 na 101.500 Kč. Ačkoliv návrh Navrhovatele zněl na určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení, v pozdějším doplnění podkladů ze dne 3. 3. 2017 Navrhovatel požaduje eventuálně určení, že náklady a poplatky nebyly platně sjednány.

S ohledem na výše uvedené považuje finanční arbitr podepsání dohody o narovnání za poskytování součinnosti věřitele, neboť má za to, že situaci ohledně neplatné Pojistné smlouvy je potřeba upravit tak, aby nevznikla v budoucnu žádná další nejistota. Je tedy potřeba součinnost věřitele širší než jen přijetí bezdůvodného obohacení, ale i postavení najisto částky bezdůvodného obohacení, a to obzvláště za situace, kdy Navrhovatel si vlastně není jistý, zda je Pojistná smlouva opravdu neplatná jako celek a vlastně si ani není jistý výší bezdůvodného obohacení.

Dohoda o narovnání předložená Institucí obsahuje doložku mlčenlivosti zajištěnou smluvní pokutou. Toto ujednání není nezbytnou součástí dohody o narovnání. Obecně v právním řádu není zakotvena mlčenlivost pro smluvní vztahy, nicméně smluvní vztahy jsou založeny na důvěře (poctivosti) a dobré víře stran při uzavírání smlouvy. Pokud by Navrhovatel uzavřel dohodu o narovnání s úmyslem ji zveřejnit, využít ji k propagaci právního zástupce Navrhovatele či jiným podobným účelům, neuzavřel by jí v dobré víře. Finanční arbitr nespátřuje, v čem by doložka mlčenlivosti měla Navrhovateli uškodit, pokud by dohodu o narovnání uzavřel za účelem, ke kterému dohoda o narovnání slouží, a to k odstranění spornosti či pochybností ve vzájemných právech a povinnostech.

Finanční arbitr dále poukazuje na skutečnost, že i na právo na úroky z prodlení se vztahuje § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku, který stanoví, že „*[v]ýkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.*“

Navrhovatel odmítl uzavřít dohodu o narovnání, která v době, kdy ji Instituce nabídla, převyšovala částku, na kterou vznikl Navrhovateli nárok (když nepromlčené pojistné uhrazené do dne výzvy k vydání bezdůvodného obohacení činí 64.900 Kč), resp. kterou Navrhovatel výzvou k vydání bezdůvodného obohacení požadoval (když Navrhovatel ve výzvě k nápravě požadoval plnění v celkové výši 66.849 Kč), platil dál pojistné do Pojistné smlouvy, o které tvrdil, že je neplatná, a nyní požaduje úrok z prodlení.

Finanční arbitr nepovažuje toto jednání Navrhovatele za jednání poctivé, a proto Navrhovateli úrok z prodlení nepřiznává.

6. K výrokům rozhodnutí o námitkách

Protože finanční arbitr není příslušný rozhodnout ve sporu z úrazového pojištění, řízení v této části správně podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení. S ohledem na podklady předložené Navrhovatelem a Institucí v námitkovém řízení reviduje a doplňuje finanční arbitr své závěry z Nálezu tak, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy ve výši

87.789 Kč, odpovídající nepromlčenému pojistnému, které Navrhovatel uhradil za životní pojištění do 29. 10. 2018, tj. do data poslední doložené platby pojistného. Ve zbývajících částech finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítá, a proto potvrzuje výrok IV. Nálezu. Protože 10 % z částky, kterou je Instituce povinna zaplatit Navrhovateli nepřevyšuje minimální sazbu sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, potvrzuje finanční arbitr i výrok V. Nálezu, ve kterém ukládá Instituci pokutu ve výši 15.000 Kč podle zákona o finančním arbitrovi.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výročních tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nálezn, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nálezn právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28eggh
Instituce – datová schránka v93dkf5

